

Datum

2023-05-02

Vår referens

Lotta Fröding

Verksamhetscontroller

lotta.froding@malmö.se

Tjänsteskrivelse

Remiss angående Remiss från Utbildningsdepartementet - Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid (SOU 2022:61) STK-2023-280

Sammanfattning

Utbildningsdepartementet har gett Malmö stad möjlighet att yttra sig över utredningen om *Allmänt fritidshem och fler barns tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid*. Utredningen om en utökad rätt till fritidshem (U 2021:05) redovisar i betänkandet *Allmänt fritidshem och fler barns tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid*, SOU 2022:61 uppdraget att analysera och ta ställning till om rätten att delta i utbildning i fritidshem bör utökas till att omfatta fler elever.

Det övergripande syftet med utredningens förslag har varit att ge fler elever möjlighet att stimuleras i sin utveckling och sitt lärande och bidra till en meningsfull fritid. I utredningen föreslås bland annat att en utökad rätt till fritidshem ska utformas som ett avgiftsfritt allmänt fritidshem för alla 6–9-åringar. Dessutom föreslås 6–12-åringar kunna erbjudas fritidshem eller öppen fritidsverksamhet eller mer tid i dessa två verksamheter mot bakgrund av barnets levnadsvillkor.

Ändringarna i skollagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2025. Hemkommunernas informationsskyldighet ska dock träda i kraft den 1 januari 2025.

Grundskolenämnden och fritidsnämnden har yttrat sig över betänkandet och är i grunden positiva till förslagen.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen godkänner förslag till yttrande och skickar yttrandet till Utbildningsdepartementet.

Beslutsunderlag

- Remiss från Utbildningsdepartementet - Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid (SOU 2022:61)
- Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid (SOU 2022:61)
- Förslag till yttrande

- G-Tjänsteskrivelse KSAU 230508 - remiss Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling, lärande och en meningsfull fritid
- Fritidsförvaltningen delegationsbeslut 230405
- Remissvar från fritidsnämnden
- Grundskolenämnden beslut 230426 § 56 med Reservation (M) och Särskilt yttrande (V)
- Remissvar från grundskolenämnden
- Förslag till beslut KSAU 230508 §217 med reservation från (M)

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2023-05-08

Kommunstyrelsen 2023-05-17

Beslutet skickas till

Utbildningsdepartementet

Grundskolenämnden

Fritidsnämnden

Ärendet

Utredningens uppdrag har varit att analysera och ta ställning till om rätten att delta i utbildning i fritidshem bör utökas till att omfatta fler elever. Det övergripande syftet med utredningens förslag har enligt direktivet varit att ge fler elever möjlighet att stimuleras i sin utveckling och sitt lärande och bidra till en meningsfull fritid. Utredningen har enligt direktivet bland annat haft i uppdrag att:

- analysera och ta ställning till om rätten att delta i utbildningen i fritidshem bör utökas till att omfatta fler elever,
- analysera och ta ställning till om, och i så fall hur, en utökad rätt att delta i utbildningen i fritidshem i första hand bör inriktas mot elever i områden med socioekonomiska utmaningar,
- kartlägga hur kompetensförsörjningen i fritidshem påverkas av ett ökat deltagande och analysera hur kompetensförsörjningen kan säkerställas,
- föreslå åtgärder för att öka deltagandet i fritidshemmets utbildning, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredningen föreslår att en utökad rätt till fritidshem ska utformas som ett avgiftsfritt allmänt fritidshem för alla 6–9-åringar. Dessutom ska 6–12-åringar kunna erbjudas fritidshem eller öppen fritidsverksamhet eller mer tid i dessa två verksamheter mot bakgrund av barnets levnadsvillkor.

Utredningens förslag och bedömningar i korthet

Utredningens förslag innebär i korthet:

- Alla elever i förskoleklass och årskurs 1–3 ska erbjudas avgiftsfri utbildning i fritidshem, så kallat allmänt fritidshem, med minst 490 eller 295 timmar om året beroende av ålder.
- Utbildning i fritidshem, eller öppen fritidsverksamhet som kan erbjudas till 10–12-åringar i stället för fritidshem, ska erbjudas 6 – 12-åringar om de på grund av sina

levnadsvillkor i övrigt behöver stöd i sin utveckling i form av fritidshem.

- Följdändring i hemkommunens ansvar för hur plats erbjuds. Konsekvenser av utredningens förslag SOU 2022:61 288
- Utökad informationskyldighet för kommunerna, med syfte att öka deltagandet i fritidshemmet.
- Utveckling av utbildning på avancerad nivå för lärare i fritidshem.
- Nationell forskarskola med relevans för fritidshemmets syfte.
- Ändringar i skollagen avseende annan personal, som syftar till en tydligare ansvarsfördelning.
- Läroplansförändringar i del 4 som syftar till förtydligande av roller och ansvar.
- Skolverket ges i uppdrag att se över barn- och fritidsprogrammet, och motsvarande eftergymnasial utbildning, för en tydligare yrkesutgång mot arbete i fritidshem.
- Ändringar i skollagen avseende ändamålsenliga lokaler.
- Skolverket ges i uppdrag att ta fram stödmaterial för ändamålsenlig lokalanvändning och god miljö.
- Skolverket ges i uppdrag att ta fram stödmaterial för systematiskt kvalitetsarbete i fritidshem.
- Skolinspektionen – förändring i instruktionen för myndigheten.
- Skolinspektionen ges i uppdrag att genomföra tematisk kvalitetsgranskning av fritidshem och öppen fritidsverksamhet för 10–12-åringar.
- Ändring av förordningen om statsbidrag för kvalitetshöjande åtgärder i förskolan så att fritidshemmet omfattas.
- Skolverket ska följa upp och utvärdera reformen.

Utredningens bedömningar innebär i korthet:

- Skolskjuts till och från fritidshem bör utredas i särskild ordning.
- Läroplansförändringar i del 1 och 2 som syftar till att synliggöra fritidshemmets uppdrag.
- Ungdomspolitikerna bör ses över så att 10–12-åringar omfattas av kartläggningar och insatser inom relevanta delar av området.
- Fritidshem för elever i åldern 10–12 år och öppen fritidsverksamhet enligt skollagen bör utredas i särskild ordning.
- Elevhälsans roll i fritidshemmet bör utredas i särskild ordning.

Remissinstansers yttrande

Grundskolenämnden

Nämnden ställer sig i grunden positiv till förslagen, men de organisatoriska förutsättningarna i form av personal- och lokalförsörjning gör det mycket svårt att genomföra rent praktiskt. Utredningens förslag om att möjliggöra levnadsvillkor som ytterligare grund för utökad behov av fritidshem skulle göra fritidshemmet tillgängligt för fler elever mot bakgrund av barnets levnadsvillkor.

(M) har inkommit med en skriftlig reservation.

(V) har inkommit med ett särskilt yttrande.

Fritidsnämnden

Fritidsnämnden har granskat betänkandet utifrån de förutsättningar och intressen som förvaltningen särskilt har att beakta. Nämnden har ingen erinran mot de förslag som läggs fram men framför följande synpunkter.

Nämnden delar utredningens uppfattning om att det är viktigt att barn får samma möjligheter till en meningsfull fritid oavsett barnets levnadsvillkor. Utredningen är angelägen och önskvärd. Behovet av att arbeta på tvären för att kunna tillgodose barn och ungas möjlighet till utveckling och tillgång till fritidsverksamhet oavsett bakgrund är av stor relevans. Fritidsnämnden har genom studien Ung livsstil deltagit och bidragit med kunskap för att undersöka barn och ungas deltagande i och preferenser för olika fritids- och kulturaktiviteter. Det finns även underlag som fokuserar på malmöbor i lägre socioekonomiska grupper, dessutom har Malmö stad i synnerhet en relativt låg medelinkomst. De förslag som föreslås ger möjligheten till en mer jämlik fritid och skapar förutsättningar för ökat deltagande och jämlik utveckling oavsett barnets levnadsvillkor. Förverkligandet av dessa förslag får visa om de är tillräckligt omfattande och konkreta för att få önskad effekt.

Stadskontorets sammantagna bedömning och förslag

Stadskontoret delar grundskolenämndens och fritidsnämndens bedömning att förslagen i utredningen *Allmänt fritidshem och fler elevers tillgång till utveckling och lärande och en meningsfull fritid*, (SOU 2022:61) är positiva. Att införa levnadsvillkor som ytterligare en grund för fritidshem bedöms som bra i syfte att göra fritidshem tillgängligt för fler elever.

De organisatoriska förutsättningarna att utöka antalet elever i fritidshemmet kan bli praktiskt svåra att genomföra redan till läsåret 2025/2026 då ikraftträdandet föreslås gälla. I dag råder brist på personal och en utökning av lokaler innebär stora utmaningar.

Med beaktande av inkomna yttranden bedömer stadskontoret att förslag till yttrande bör följa nämndernas yttrande.

I förslag till yttrande lämnas kommentarer och synpunkter till Utbildningsdepartementet.

Ansvariga

Anna Westerling Ekonomidirektör

Magdalena Bondeson Sektionschef

Andreas Norbrant Stadsdirektör